

ANARŞİSTLERİN

ZAPATİSTALARLA GÖRÜŞMESİ
ZAPATİSTALARLA GÖRÜŞMESİ

KENDİ SÖZLERİYLE ZAPATİSTALAR

KARASIN

ANARŞİSTLERİN ZAPATİSTALARLA GÖRÜŞMESİ

KENDİ SÖZLERİYLE ZAPATİSTALAR

Pablo Salazar Devereaux (Haitian Information Bureau), Ana Laura Herna'n dez (Amor Y Rabia/Mexico), Eugenio Aguilera (Nightcrawlers Anarchist Black Cross), Gustavo Rodri'guez(Amor Y Rabia/Mexico), tarafından 11 Mayıs 1994 tarihinde, Subkomutan Marcos ile yapılan söyleşi ilk önce Love and Rage dergisinin Ağustos 1994 sayısında yayımlanmış. "Love and Rage" ve onun kardeş dergisi "Amor Y Rabia" Birleşik Devlet'lerdeki(ABD) anarşist grup Love and Rage Revolutionary Anarchist Federation(Sevgi ve Öfke Devrimci Anarşist Federasyonu) tarafından üretiliyorlar. Birleşik Krallık'taki(Büyük Britanya) anarşist dağıtım grubu DS4A söyleşiyi Haziran 1994'te internetten çekmiş ve Eylül 1994'te kitapçık olarak yayımlanmış. Türkçe çeviri için bu kitapçıktaki metin esas alınmıştır.

KARŞIN

FOTOKOPİ - BETİK 3

İ s t a n b u l , K a s ı m 1 9 9 7 .

**ANARŞİSTLERİN
ZAPATİSTALARLA GÖRÜŞMESİ**

KENDİ SÖZLERİYLE ZAPATİSTALAR

türkçesi: bülent usta - süreyyya evren

KARASIN

ANARŞİSTLERİN ZAPATİSTALARLA GÖRÜŞMESİ

KENDİ SÖZLERİYLE ZAPATİSTALAR

Zapatista Ulusal Kurtuluş Ordusu'nun (EZLN -Eje'rcito Zapatista de Liberación Nacional) Subcomandantesi Marcos'la la Selva Lacandona'da (Lacandona Ormanlarında) bir yerde 11 Mayıs çarşamba günü gerçekleştirildi.

Görüşmeyi yapanlar: Pablo Salazar Devereaux (Haitian Information Bureau), Ana Laura Herna'ndez (Amor Y Rabia/Mexico), Eugenio Aguilera (Nightcrawlers Anarchist Black Cross), Gustavo Rodri'guez (Amor Y Rabia/Mexico).

Görüşmeci: Zapatistalar hakkında çok şey söylendi ve yazılıp çizildi, ama ideolojiniz hakkında somut olarak çok az şey biliniyor. Mücadelenizi kendi mücadeleleri olarak lanse etmek isteyenler çok. Maocular sizin Maocu olduğunuzu, Troçkistler ise sizin Troçkist olduğunuzu söylüyorlar ve liste böyle uzayıp gidiyor...

Marcos: Anarşistler de anarşist olduğumuzu söylüyorlar...

Görüşmeci: Hayır biz asla emin olmadık. (Gülüşmeler). Bize kanıt gerek. Yine de, Zapatistalar olduğunuz konusunda ısrar ettiniz. Bir EZLN Binbaşısının "Biz ne Marksistleriz ne de gerillayız. Zapatistalarız ve bir orduyuz" sözlerini hâlâ anımsıyoruz. Yetkecilik-karşıtlığı [Anti-authoritarianism], hem sözlerinizde hem de eylemlerinizde, örgütlenme biçiminizde, Gizli Komitelerinizin yapısında ve (EZLN içindeki) ortak katılımında hissediliyor. Meksika'da, eylemleriniz ve tutumlarınızın için örnek arayışı insanı doğrudan isimlerini sizin yeniden canlandırduğunuz Zapata ve Magon'a götürüyor. Magonizmin ideolojik yapınıza hiç etkisi oldu mu?

Marcos: Bu bir soru mu?

Görüşmeci: (Gülüşmeler) Hayır, bir takdimdi!

Marcos: Ben bir nutuk zannetmiştim.

Görüşmecî: (Gülüşmeler) Hayır, hayır, bu bir takdimdi!

Marcos: Peki öyleyse, açıklayacağım. EZLN altmışlar ve yetmişlerdeki Latin Amerika gerilla hareketlerinin siyasi-askeri örgütlenmelerini referans noktası olarak doğmuştu. Bu da, merkezi amacı bir rejimi devirmek ve sıradan halkın eliyle iktidara el koymak olan siyasi-askeri yapılar demektir. İlk EZLN grubu buraya, Chiapas Ormanlarına geldiğinde sözettiğim bu siyasi-askeri yapıya sahip çok küçük bir gruptu. Çevreye uyum sağlamak ve hayatta kalmak için uğraşıldı bir süre. Daha doğrusu alana nüfuz ederek orayı yaşanacak bir yerleşim bölgesi yapmayı hedefledik. Ancak zorluklar, herşeyden çok, savaşçılardaki, bu başlangıçtaki ilk savaşçılar grubundaki, gerilla yaşamı için gerekli olan fiziksel ve ideolojik dayanıklılığı bir demir gibi dövmeye yaradı. Yani bu dağlar, gece ve gündüz bizi yetiştiren sabit ve esneklikten yoksun bir okul oldu. Ama işler yavaş yavaş yoluna giriyordu. O dönemde fotoğraf makineleri yoktu, kasetçalar yoktu, ne herhangi bir yayın ne de askeri eylemler vardı. Dağlara yapışmanı ve dayanabilmeni sağlayan tek şey umuttur, çünkü hiçbir ödeme yoktur. Elbette ondan da hiç yoktu ama, parasal bir yardımı kastetmiyorum, kastettiğim herşeye katlanmanı sağlayan az buçuk moral yardımdı. On yıl önce, bunca acıyla ve pek çok sorunla boğuşarak öğrendiğimiz herşeyin, bir gün bir sonucu olacağı umuduna sıkı sıkı sarılıyorduk. O dönemde, bir çifte öğrenme süreci yaşadık: mestizo'ların öğrenme süreci (bu bölgede yaşayan insanlar tüm kentlilere "mestizo" derler) ve yerli halkın öğrenme süreci. Yerli halkın öğrenme süreci en temel bilgileri de içeriyordu -İspanyolca konuşmak, Meksika tarihi, okuma yazma, temel matematik, biyoloji, coğrafya ve kimya bilgileri— yani biz mestizo'ların temel kültür olarak sahip olduğumuz herşey. Ve bizlerin payına düşen de yalnızca bu bölgedeki yerli halkların dünya görüşünü anlamak ve öğrenmek değildi, ayrıca yerli halkların doğuştan gelmeyen ama henüz küçücük bir çocukken öğrenmeye başladıkları bazı fiziksel becerilerini de öğrenmek durumundaydık: bir güney amerika uzun bıçağını (machete) kavramak, ağır yükleri uzun mesafelere taşımak, alınan besin miktarını --örneğin mısır ve şeker-- olası en düşük miktarlara dek kırmak. Bu karşılıklı etkilenme, bu karşılıklı değiş tokuş, bu karşılıklı alışveriş, bizler dağlara çıkınca değişiverdi. Çünkü yerli halk için dağlar kutsal bir şeydir, özel bir şeydir, sihirli ve sonuçta korkunç bir şeydir. Hayır, aslında yerli halk dağa çıkmıyor. Gerçekte, biz dağlara çıktık-

ğımızda pek çoğu kendileri birşey yapamadan başlarına birşeyler gelmesinden korkuyorlardı. Dağlar, ölülerin yeridir, tanrıların, iyi tanrıların ve kötü tanrıların yeridir, ve bu nedenle, yerli halkın arasında dahi, dağlardaki yaşam konusunda deneyimli hiçkimse yoktu. Yerli halk sadece köylerinde yaşamaya, avlanmaya ve tarla olarak kullanabilecekleri toprakları aramaya alışkındı. Öncelikle şu gerilla savaşının 'romantik vizyon'u hakkında konuşmalıyız, insanlar gerilla savaşı deyince gösterişli askeri eylemlere, güç ve zafer kazanmaya gönderme yapan, Küba ve Nikaragua Devrimleri gibi muhteşem gerilla savaşları devrini anımsatan birşey düşünüyorlar. Oysa çevre koşulları seni gerçekliğe geri döndürüyor ve tüm devrimlerin bir bedeli olduğunu yalnızca bu bedeli ödeyebilecek olanların devrimi yürütebileceklerini anlamayı sağlıyor. O dönemde devrimi yürütmeye başlamak için ya deli ya da aptal olmak gerekliydi. Sanırım biz hem deli hem de aptaldık. Bize durumumuzun iyi olduğunu, serüvenimizin bir geleceği olacağını ya da bir şansı olduğunu söyleyecek hiçbirşey yoktu. Ama -- mutlaka devrimci değişiklik olmasa da-- başka yöntemlerle ve çeşitli yerlerde bir değişiklik getirmeye çalıştığımız gerçeği ortadaydı. Ama bütün mücadelelerimiz, üniversitedeki mücadelelerimiz, köylü mücadelelerimiz, işçi mücadelelerimiz hep Devletle, İktidarla çarpışıyordu. En iyisi İktidar üzerine konuşmak. Çünkü devletin etkinliklerinin aynı kesinlikte tanımlanamadığı yerler var ve böyle durumlarda İktidardan sözetmek çok daha anlamlı burda İktidar diğer alanlara da, örneğin kültüre de yayılan egemen sınıftır. Ve sen sonuçta, sezgisel yada bilimsel olarak başka bir yolun gerekli olduğu sonucuna varıyorsun, yani silahlı mücadele yolu. Ardından silahlı devrimin Meksika'dan başka her ülkede olanaklı olduğuna dair genel kaniya göğüs gererek çalıştık. Bu şu demektir, Meksika dayanışma ülkesi olarak kabul ediliyor ama devrim ülkesi sayılmıyordu. Biz, bir devrim önerdiğimizde solun içinde sapkın kabul edildik. Sol devrimin Meksika'nın rolü olmadığını çünkü Birleşik Devletlere çok yakın olduğumuzu, Meksika'daki rejimin Avrupa modelini örnek aldığını ve bu nedenle "devrimci" bir değişikliğin ancak parlamenter yöntemlerle, ya da en radikal senaryolarda isyancı yöntemlerle olabileceğini söylüyordu. İsyancı yöntemlerin taktığı ise silahsız kitlelerin genel bir seferberlikle ülke ekonomisini bozarak ve kargaşalık çıkartarak Devlet örgütünde bir kriz yaratmak ve daha sonra hükümetin düşürülmesi ve yeni bir hükümetin kurulmasıydı. Biz

gerilla savaşını, silahlı m¼cadeleyi önerdiğimizde o sıralar epey güçlü olan bu gelenekle yollarımız ayrıldı. Aynı şekilde Nikaragua'da ve El Salvador'da yaşanmakta olanlarla da yollarımız ayrıldı... Bizimkine benzer silahlı m¼cadeleler buralarda hep olmuştur ama gitgide daha çok şiddetleniyordu. Silahlı m¼cadele Guatelema'da yeniden ayağa kaldırıldı, ikinci kez, üçünc¼ kez, dördünc¼ kez. Bilmiyorum. Sonunda birisi çıkıp şöyle dedi: "Ve bu neden Meksika'da olmuyor". Aynı zamanda, bir tedbirlilik ve ihtiyatlılık duygusu vardı, şöyle söyleyen, "Burada değil, bizim buradaki işimiz insanlara kendilerini kurtarabilmeleri için yardımcı olmak sadece, daha sonra Meksika devrim için hazır olabilir." Bu fikirle yollarımızın ayrılması olgusu diğer kuramsal şemayla da yollarımızın ayrıldığı anlamına geldi. Biz her zaman dağlarla başbaşaydık. Böylelikle ilk evreyi aşmış olduk, ilk evre iki şeyin etkisindeydi: hayatta kalmak ve siyasi çalışmalarımıza başlamak. Bu ilk siyasi çalışmalar, gerilla grubunun önc¼leriyle, ilk EZLN grubuyla topluluklar arasında bir bağ oluşmaya başladı. Bu arada harekette farklı farklı beklentiler vardı. Bir tarafta silahlı m¼cadelenin bir devrim ve iktidar değişimi getireceğini umanlar vardı, bu durumda hükümetteki parti düşecek ve sonunda iktidarı alan halk olacaktı. Öte yanda, buradaki yerli halkın daha acil istekleri vardı. Yerli halk için silahlı m¼cadele daha çok saldırgan, şiddet dolu ve güçlü çiftlik sahiplerinin zorbalıklarına karşı korunmak için savunma yönelimliydi. Bir fırtına yaklaşıyordu -hayır, yaklaşanın fırtına olduğu söylenemez- sanki bir duvar vardı, duvar aynı bir dağ gibi ormanı kentten ve yerli halkı siyasi iktidardan ayırıyordu. EZLN'nin ne denli büyüdüğü anlaşılana dek büyüebilmesine bu duvar izin verdi. Yerli halk kendisini savunmayı öğrenmesinin gerekliliğini farkettiler. Silahları vardı ama silahlarını yalnızca avlanmak ve evlerini hırsızlardan ve vahşi hayvanlardan korumak için kullanıyorlardı. Daha sonra birbirimizi bulduk ve iki farklı dilde konuşmaya başladık. Ama ortak noktamız olan silahlı m¼cadelenin gerekliliği anlayışı çerçevesinde bir ilişki gelişmeye başladı. Onların askeri eğitime, bizim halk desteğine gereksinmemiz vardı. Ve biz onları zamanla daha kapsamlı bir siyasi proje için ikna etmeye uğraştık. Bu topluluklar orduya girene dek gerçektelemedi. O sırada savaşçılar ve sivil güçler arasındaki ayırım gözden kaybolmaya başlamıştı. Çünkü bütün topluluklar Zapatistalar olmuştu ve Zapatistalar'la sivilleri birbirinden ayıran bir çizgi kalmamıştı. O zaman, bu yaşandığında, iki farklı bakış açısı arasında bir karşı karşıya gelme, bir uygunluk ilişkisi başladı.

Bir tarafta, EZLN'nin ilksel önerisi vardı: bir ordunun antidemokratik ve yetkeci olabileceği denli yani bütünüyle antidemokratik ve yetkeci öneri. Çünkü bir ordu bu dünyadaki en yetkeci şeydir ve aynı zamanda kendi astlarının ölüm kalımlarını bir tek kişinin kararlaştırabilmesiyle bu dünyadaki en saçma şeydir. Öte yandan, yerli halkın Zaferden önce bir yaşam biçimi olan Zaferden sonra da tek kurtuluş yolu haline dönüşen gelenekleri vardı. Diğer bir deyişle, topluluklar yalıtıldıkça, köşeye sıkıştıkça kendilerini ortaklaşa savunmak, ortaklaşa yaşamak, kendilerini ortaklaşa yönetmek zorunda olduklarını gördüler. Toplulukların iç yaşantısı ulusal ve yerel siyasi güçlerden tümüyle ayrı olduğu için, önemli olan şey topluluklarca yapılmış olan işdi, bu sayede ortaklaşa yönetim yaşanabiliyordu. Yoo, hayır, tüm topluluğu etkileyen ortak sorunlar hakkında karara varma yolu her zaman orada olmuştur. Bu kararlar ortaklaşa yapılması gereken işlerle ilgili kararları da kapsıyordu, hukuki sorunlar kendi içlerinde hallediliyordu -çünkü devletin hukuki gücüne başvurmak olanaksızdı. Söylemek istediğim şey yerli toplulukların yalıtılmasının mevcut dışında bir başka "Devlet" tipinin gelişmesini kışkırttığıdır. Bu devlet türü ortaklaşmayla, ortaklaşmacılığın kurtuluşuyla, iki karakteristiği olarak liderliğin ortak ve değişken olması sayılan demokratik ortaklaşmacılığın kurtuluşuyla uğraşan bir devlettir. Her durumda, eğer topluluk içinde bir yer tutuyorsan (öncelikle, topluluk sana siyasi bağlanışın konusunda bağımsız olduğunu göstermelidir.) topluluk seni görevinden alabilir. Değiştirilemeyecek bir konum yoktur. Görevlerini yerine getiremediğini halk görmeye başlarsa başın dertte demektir. Halkın seni önünde oturtur ve nerede yanlış yaptığını anlatmaya başlar. Kendini kendin savunursun ve sonuçta halk seninle ilgili yapılacak şeyi çoğunluğun kararına göre ortaklaşa belirler. Ve sonunda hatalı bulduysan bulunduğun noktadan alınırsın ve bir başkası senin sorumluluklarını üstlenir. Kısaca, bir tarafta örgütlenme biçimi bu şekilde işler. Daha iyi anlamanız için öğrenci meclisi örneğine değineceğim. Öğrenci meclisi bu örgütlenme biçimine en iyi örnektir. Protestoları düzenler ve sorunları çözerken aynı şeyi yaparlar. Yerli topluluklar içinse bu bir yaşam biçimidir. Bu arada elimizde, ordunun yetkeci biçimi vardı, ordu öncelikle siyasi-askeri bir örgütlenmeydi ama sonuçta askeri bir yapıydı. Bu karar alma biçimleri arasında bir karşı karşıya gelme görülmeye başlandı, ta ki topluluklardan EZLN'ye katılım başlayana ve yerlilerin karar alma biçimleri önderliği ele alana dek. Beni anlamanızı istiyorum, elbette gidip "Bizi demokrasinin ve ortaklaş-

macılığın yönetmesi gerekir.” demedik. Elbette böyle olmadı. Bizim kavrayışımız bu değildi. Bizim kavrayışımız dikeydi: ”İdeolojik ve fiziksel dayanıklılığa sahip ve güçlü erkek ve kadınlardan oluşmuş, görevini yerine getirebilecek dirençle sahip bir grup gerekliydi bize”. Sayımız az olabilirdi ama yüksek bir donanımına sahip olmamız zorunluydu. Yani, yüksek donanımına sahip olduğumuzu söylemek istemiyorum ama, en azından az sayıda olduğumuz kesindi. Tam olarak ne zaman olduğunu söyleyemiyorum ama, sonuçta, -bu planlanmış birşey değildi- EZLN'nin, topluluklara danışarak karar alacağı an geldi çattı. İlk başlarda, yalnızca yapacaklarımız bir soruna yol açabileceği zaman yoldaşlara(companeros) danışırdık. Ve sonra ormandan ayrılıp dağlara çıktığımızda toplulukların meclislerine ve tartışmalarına katılmaya başladık. Öyle ki yaptığımız çalışmaları insanlara onaylatmadan yapamaz hale geliyorsunuz. Her iki tarafça da kavranan birşeydi bu: onlar onlara danışmadan birşey yapmayacağımızı biliyorlardı, bizde onlara danışmadan birşey yaparsak onları yitireceğimizi biliyorduk. Ve bu akıntı, topluluklardan ayrılarak artan bu erkek ve kadın savaşçıların düzenli bir şekilde dağa çıkmasıyla, sivil ve savaşçı güçler arasında katı bir hat çekmenin zorluklarını yaşadık. Yerçekilleri bile bu hattı engelliyordu. Dağlarda barınamayan, orada yaşamak yerine topluluklarla yaşayan ve imecelere katılan askeri birimler vardı. Hem askeri talimatlar veriyorlardı hem de toplulukların çalışmalarına katılıyorlardı. “Biz” ve “onlar” ayrımını koymadan onların içine girdik -artık “biz” topluluğun tümü anlamına geliyordu. Bu örgütlenme için bir zorunluluktuk. Yetke ortaklığını kurabilmek için bu dikey saçmalığı, yetkeci yapıyı hep birlikte aşmak için uğraştık. Daha sonra karar almak için kısımlara ayrılabilirdik. Stratejik kararları almakla ilgili konuşuyorum. Yoksa önemli kararlar demokratik yollarla tabandan alınır, yukarıdan değil. Eylem olacağı zaman ya da seri eylemler için bütün örgüt işin içine sokulur. Yetke aşağıdan gelir. Bu anlamda, (Clandestine Revolutionary Indigenous Committee) Gizli Devrimci Yerli Halk Komitesi bile her kararı almakta yetkili değildir. Diyebilirim ki EZLN'nin farklı olduğunu söyleyebilirsiniz, çünkü çoğu siyasi-askeri örgütlenmelerde yalnızca bir komutan vardır, EZLN içindeki gizli komiteler ise 80 kişiden, 100 kişiden, 120 kişiden hatta daha fazlasından oluşur. Sahip olduğumuz farklılık Gizli Komitelerin en önemli kararları bile kendi başına almasını engeller. Gizli Komitelerin sınırlı bir yetki sahası vardır ve her yoldaşa(companeros) danışmadan örgütün hangi yoldan gideceğini

kararlaştıramazlar. EZLN'de yoldaşların (companeros) çoğunluğu aynı görüşten olsalar bile herkese danışılmadan hiçbir karar alınamaz. Ancak Komite "Biz herkese sorduk ve bu sonuç çıktı," derse bir karara varılabilir. Komite "Biz çoğunluğa danıştık ve ...", diyemez. Bu yaşamına mal olabilir. Burada kimse oyun oynayamaz. Bu anlamda biz gerilla grubu değiliz, ama bir orduyuz, taburlarla ve genel stratejik planımızla bir kara ordusuyuz. Bizim en önemli planımız savunma planımızdır. Üç ana yapıdan oluşur bu plan. Birincisi, düzenli savaş gücüyle dağlarda yaşam sürmek. İkincisi, düzensiz savaş gücüyle halkın içinde çalışarak yaşamak. ncs de yaşlılardan ve çocuklardan oluşan yedek gücümüzü koruyarak saklamak. Sonuncular askeri talime de alınır. Sonunda amacımıza ulaşıp 5000 insanı silah altına alabildik ve onları yerleşim birimlerinde askeri eğitime yoğunlaştırdık. Bunu başarabilmemizi sağlayan neydi? Merkezi komutanlık mı başardı bunu? Hayır! Aksine, bütün kararları danışarak fikir birliği içinde aldık. Fikir birliğinden de fazlasıydı, ne düşündüklerini sormuyorduk, "Ne olmasını istediklerini" soruyorduk. Bunun amacı iktidara sahip olması gerekenlere iktidarı vermektir. Daha sonra, bu içiçe girmeye, bu iki farklı karar alma biçimi arasındaki değiştokuşta, Marksizm ya da Leninizm'in en ortodoks amaçları, -örneğin, devrimin öncüsü proleterya dır ve devlet iktidarı ele geçirilerek proleterya diktatörlüğü kurmak devrimin amacıdır gibi- kuramsal görüşleri ya da tarihsel göndermeleri başka bir ideolojik gelenekle karşı karşıya geldi, nasıl desem, bir Şekilde büyülü bir gelenekle. Bu bir anlamda büyülü ama bir başka anlamda ařırđ gerçekliktir. Söylemek istediğim bunun savaştan - bu olayda, sadece çeşitli tarihsel dönemler boyunca beşyzyıl sürmüş bir savaştan değil başlayan Zaferin savaşından- doğmuş bir ideolojik gelenek olduğu. Beş yüzyıldır bu değişik dönemlerde devam ediyor. Sürüyor...sürüyor ve gittikçe büyüyor. Ortodoks solculardan olsaydık asla yerli halkla birlikte alışmazdık. Şimdi, bugün, inanıyorum ki birçok kuram bunalım içindedir. Kim bütün bunlar kışkırtanın yerli halk olacağını düşünebilirdi ki. Hatta Leninist zayıf halka kavrayışında bile bunun yerli halklar olacağı düşünülmemişti, yanlış mı? Zorla yaratılmış bir durum olsa da biz bu yöntemi burada çalışarak ğrendik. "Şey, biz öğreneceğiz ve neler olacağını göreceğiz" demedik, hayır. Bizler, pek çok diğer ortodoks solcu gibi, doğruyu bildiğine inanan başka herhangi bir kuramcı gibi, dar kafalıydık.

Görüşmeci: Hatta "katıksız" Marksizm de bile yerli halk karşı bir ayrımcılık var.

Marcos: Evet! Kesinlikle. Bu son Ocak ayı olayları kuramsal düzlemde bile değişiklikler getirecek. Biz buradayız ve bu gerçeklikle yerli halk gerçekliğiyle yüzleştik ve bu devam ediyor. Kuramın kılıyla yüzleşmesinden oluştu EZLN. Bu yüzden yoldaşlarımız "Biz Marksist-Leninist değiliz, biz Zapatistalarız", derken haklılar. Bu bireşime gönderme yapıyorlar, biraraya gelmeye, uyum içinde çalışmaya -çok şematik olacağım- yerli halkın tarihsel mücadele ve direniş geleneği ile bir ulusal devrimin gerekliliğinin bireşimine gönderme yapıyorlar..

Görüşmeci: Araya girdiğim için kusura bakma. Bu görüşmenin başında sorduğumuz ilk soruyu imliyor. Demek istediğin Magonculuğun Zapatista Hareketinde bulunuşu anlamına geliyor. Meksika'nın devrim tarihine baktığımız da yerli halk kuşağından Oaxaca yerlilerinin torunlarından Magon'un benzer bir bakış açısı olduğu görülüyor. Yerli halkın gereksinimlerini gözönüne aldı "Şu yoksul kızılderililer!" demekten geri durmadı: ama yerlilerle ordu yaratmanın, kollektif katılımlı bu ordunun idari yapısını çözümlemenin sorumluluğu taşıdı. İlk sorumuzun hedeflediği şey, Magonculuğun EZLN'nin ideolojik biçimlenmesine katkıda bulunduğuna inanıyor musun?

Marcos: Bakın, dürüst olmaya çalışacağım. Magonculuk hakkında konuşmaya başladığımız zaman, benim düşünceme göre o dahi ortodoks safta yer alır. Dar kafalı ve aptal. Gerçek bu. Magon kardeşler sadece işçi hareketinin genel durumuyla ilgileniyorlardı. Gerçi birçok önemli projeleri de olduğunu biliyoruz. Ama tüm söylediklerine karşın istenmeyen bir sonuçla karşılaştılar. Biz, işçilerin devrime katılmasının gerekliliğini göstermek için ve 1910-21'deki silahlı mücadelenin başlamasından önce varolan önemli bir kuvvete ışık tutmak için Flores Magon kardeşlere gönderme yapmıştık. Sonuçta, yukarıda sözettiğim bireşim veya karşılaşma öyle bir biçimde gerçekleşti ki EZLN herhangi bir işçi sınıfının katkısı olmadan doğdu. Düşünüyorum da belki bu bireşim yeterli değildi. Belki de Magon'dan dah fazla etki alınabilirdi. Büyük olasılıkla Meksika işçi hareketinin tarihinden pek çok şey ihmal edildi ve işçilerin silahlı mücadeleye gerçek bir katılımları mümkün olmadı. Bu- nu kuramsal düzeyde kararlaştırmış değildik, ama uygulamada açıkça hiçbir şey olmadı. Bu durum bir yerde bir hata olduğunu gösteriyor,

ama gerçeklikte değil -"Gerçeklik aptalcadır, çünkü benim düşünceme uymuyor", diyemem. Anladığıma göre, biz aptaldık çünkü gerçekliği anlamıyorduk.

Görüşmeci: Zapatista hareketi ve Zapatista devriminin çağrıştırdığı şey bir bakıma ilk postmodernist devrim olmasıydı. Şimdi yeni sol denilen kuramsal akımların çözümlenmesine yönelelim. Yetkecilik-karşıtı solun özgürlükçü komünizm doğrultusunda oluşturulan eğilimi, işçi sınıfının toplumsal devrimin öncüsü olduğu savındaki anlayışlardan bir tasarı farklılığı olarak kopuyor. İşçi sınıfının sınıf bilincinden uzak olduğunu ve gelişen süreçle birlikte etkisi azalan bir sınıf olduğunu söylüyor bu yeni eğilim. Mücadeleleriniz sırasında bu işçi sınıfı kavrayışını siz de benimsediniz mi?

Marcos: Hayır, kesinlikle benimsemedik. Bizim savaştığımız idoller farklıydı. Silahlı mücadelenin Meksika dışında herhangi bir yerde uygulanabileceği düşüncesi o denli ön plandaydı ki, bu görüşten kurtulmak dışındaki herşeyi sonraya bıraktık. Bunun ötesinde, tarihsel ve kuramsal ölçülerle düşünüldüğünde, kim 31 Aralık 1993'ten önce devrime önderlik edenin proleterya olmayacağını söyleyebilirdi ki. Peki kim? Kim olacaktı proleteryanın yerinde? Öğretmenlerin geçeceğini söyleyebilirlerdi, işsizlerin geçeceğini söyleyebilirlerdi, öğrencilerin veya bazı orta sınıf öğelerin geçeceğini söyleyebilirlerdi, solcular veya Federal ordu içindeki demokratik fraksiyonlar olacağını ya da PRI'nın demokratik olduğu varsayılan fraksiyonu olacağını söyleyebilirlerdi. Pek çok şey söylenebilirdi, hatta Birleşik Devletlerin sosyalist olacağı ve daha sonra bizi işgal ederek Meksika'yı da sosyalist yapacağını söyleyenler bile çıktı. (Gülüşmeler) O zamanki akıl yürütme buydu. Daha sonra buna benzer düşünceler insanlara mantıklı gelmeye bile başladı hatta üniversitelerde bu fikir taraftar kazanmaya bile başlamıştı. Kimse yerli halkın bu rolü üstleneceğini ve ulus içindeki yerlerini almayı talep edebileceklerini düşünmedi. Ya da ulusun onların bir amacı olduğunu, üstelik tüm ulus için önerileri olduğunu farketmesini talep edebilecekleri düşünülmedi. Oysa yerli halklar, bu ülke için aydınların, siyasi partilerin ya da toplumsal grupların getirdikleriyle aynı, daha iyi ya da daha kötü -bu tartışmaya açıktır- öneriler getirdiler.

Görüşmeci: Size sormak istediğimiz sorulardan uzaklaşmak istemiyoruz ama çok tartışmalı bir kavram olan 'Ulus' kavramından söz ettiniz.

Bu kavram çevresinde pek çok tartışma yapıldı. Postmodernizm tartışmalarında bile 'Ulus' kavramına küçük burjuva düşüncesi olarak kuşkuyla bakılmaya devam ediliyor. 'Ulus', sonuçta bizi birbirimize karşı ülkeleri de birbirlerine karşı düşürmekten başka birşeye yaramayan soyut bir yurtseverlik duygusu olarak kullanılıyor. Ve bu anlamda, örneğin yerli halkın özyönetimi gibi noktalarla sözettığınız ulusal amaçlar arasında belirli bir uzaklık hissettik. Eğer 'ulus' hakkındaki görüşlerinizi öğrenirsek sevineceğiz. Ulusal amaçlardan sözettığınızde kastettiğiniz burjuva ulus-devlet-anavatan görüşü müdür, yoksa bunu sadece, nasıl demeli, küçük bir dil alışkanlığı olduğu, daha yaygın daha doğrudan ve anlaması daha kolay birşey olduğu için mi kullanıyorsunuz?

Marcos: Ulus denildiğinde akla tarih gelmelidir. Kastettiğimiz bizi başka gruplardan uzaklaştırmadan bir grup insanla kardeş kılan tarihsel göndermelerle ortak mücadelelerin tarihidir. Ama bugün Meksika denilen ülkenin tarihiyle bizim başka ortak neyimiz var? Bunu söylüyorum çünkü Zapatizm ile ilgili ilk suçlama Merkezi Amerikayla işbirliği yaptığımız şeklindeydi. Bu nedenle Zapatizmin kendini çizmesi ve bakışının güneye karşı değil kuzeye karşı olduğunu açıklaması gerekti. Ve elbette, onu bir grup insanla biraraya getiren tarihsel geleneğe göre -bu olayda Meksika halkıyla Merkezi Amerika halklarıyla değil. Çünkü... söylenenleri anımsayın, bu devrimin son merkezi Amerika devrimi olduğu yolundaki. Bazıları bunun ilk postmodern devrim olduğunu, bazıları da coğrafi anlamda konuştuğumuzda dahi bunun son Merkezi Amerika devrimi olduğunu söylüyorlar... Özyönetim kavramı gündeme getirildiğinde devlet bunu şöyle anlıyor, halbuki yoldaşlar(companeros) şöyle diyorlar "hayır, Kuzey Amerika yerlilerinin rezervasyonları gibi olacaksa sonumuz, hayır." Bu bizim istediğimiz özyönetim kavrayışı değil, onların bildiğinden çok, örneğin, benim açıkladığım gibi bize geçerlilik veren bir hükümet tipi. Bölgeyi işgal edercesine iş görmüyoruz. Savaştan önce Federal ordu, adli polis ya da toplum güvenlik polisi ya da zabıta yerli toplulukların arasına daldığında, bir düşman bölgesine girmiş işgal orduları gibi davranıyorlardı, hatta fiziksel olarak bile böyleydi bu. Bir ordu bir ülkeyi işgal ettiğinde o ülkedeki herkes düşmandır. Onlar da toplulukların arasına daldıklarında herkese düşman gibi davranıyorlardı. Bu noktada, yoldaşlar(companeros) şöyle dediler: "Bizim kendi hükümet biçimlerimiz

gelenekler, yalnızca ulusal hükümet için, bu ülkenin hükümeti için iyi bir örnek olmakla kalmıyorlar, aynı zamanda demokrasi isteyen bütün hükümetler için de iyi bir örnek oluşturuyor.” Bu nedenle biz Meksika’dan, Meksika ulusundan sözediyoruz, çünkü bağlarımızı imlemeliyiz, “Bunun Merkezi Amerika özlemi olmadığını, Nikaragua özlemi olmadığını, El Salvador özlemi olmadığını” söylemeliyiz. Öte yandan onlar özyönetimden sözettiklerinde sekterler gibi konuşuyorlar. Geleceğe değil ama geçmişe bakıyorlar, özleme... Etnisiteye aşağılayıcı bir biçimde yaklaşıyorlar, sanki biz bir hayal dünyası yaratmak istiyormuşuz gibi, sinemalardaki gibi bir hayal dünyası, seni yalıtın ve hiçbirşeye bulaştırmayan ve dışarıda olup bitenden ayıran bir hayal dünyası... Bununla beraber ortaya koyacağınız herhangi bir kavram... Neden sözettiğimizi her anlamda açmalıyız.

Görüşmeci: Bizim görüş açımıza göre... Sizin duruşunuzdaki farklılıklar bizi biraz şok etti. Örneğin, Meksika ‘ulusu’ olarak konan şeyin yerli halk için Birleşik Devletler ‘ulusu’nun anlamıyla benzer olduğunu düşünüyoruz. Çok sayıda yerli ulusunu, küçük yerli uluslarını yöneten bir büyük ulustur. Bu noktada onlar Choleler, Tzotzileler, Triquiler, Yaquiler olabilir. Aynı şey Birleşik Devletler’de de yaşanıyor. Büyük bir ulus, Yaquiler, Pomolar, Apaçiler, Dakotalar vb. küçük uluslar üzerinde baskı uygulanıyor. Bu anlamda biz Meksika’nın emperyalist bir ulus olduğunu bütün bu halkların kültürünü, kimliğini, geleneğini tanımadan onlara bir ulusal kültür ve kimlik dayattığını düşünüyoruz. Yerlilerin kendi kültürlerine, geleneklerine, kimliklerine en az saygıyı göstererek onlara tüm bölgeyi kontrolleri altında tutmalarına yetecek kadar bir kültür ve geleneği empoze ettiklerini düşünüyoruz. Bu nedenle bir ulusal projeden sözetmeyi bir tür çelişki olarak görüyoruz... Tarihte bunun örneğini orduda olduğu sıralarda Lazaro Cardanas’ta görüyoruz. Yaqui’lere karşı savaşmaya gitmişti, yanlış mı? Ve bu Yaquileri bastırmak ve katletmek içindi, isyan halinde olan ve kendilerinin baskı altında tutulmasına izin vermeyen, sözde “Yeni Ulus”a karşı direnişin saçayaklarından biri olan bir halk olan Yaquileri. Bu nedenle, biz bir çelişki görüyoruz. Bilmiyorum sen de böyle düşündün mü hiç, ya da kendi deneyimlerin sırasında bu çelişkiyle karşılaştın mı.

Marcos: Hayır, bu senin duruşun, ancak bu benimle yapılan bir görüşme olduğu sürece, ben de bizim duruşumuzu açıklamaya çalışacağım.

Bakın, inanıyoruz ki bugünkü Meksika, yani bizim savaştığımız Meksika, soyut bir Meksika değildir, ama daha çok belirli bir sınıfın, belirli bir toplumsal grubun projesidir. Bu proje yüzyılın başındaki devrimin provoke ettiği iç anlaşmanın çözülmesinden doğmuştu. Bu projenin gerçekleştirilmesi belirttiğiniz gibi bir dizi şey doğurdu; egemenlik, toprak sorunları, hükümet biçimleri. Örneğin, gerçekte hükümet merkezi hükümete dayanırken bir federasyon olduğu yalanı, ya da gerçekte belediyeler bağımlıyken özgür belediyeler olduğu yalanı. Biz aynı Meksika'yı başka bir projeye ele almanın mümkün olduğuna inanıyoruz. Sadece çok-ırklı --gerçekte çok-uluslu-- bir devleti tanıyan bir proje değil ama aynı zamanda anayasayı yeniden düzenlemek için yeni kavramlara gereksinim olduğunu bilen bir proje. Ancak, federasyon ve bölümleri arasında tam bir ilişki olmadığından, biz özyönetim öneriyoruz. Bunu öneriyoruz, çünkü biz çoğunlukla yerli halklardan oluşuyoruz ama bizim özyönetimin gerekliliği ile ilgili söylediklerimiz eşit biçimde belediyelere, sendikalara, toplumsal gruplaşmalara, köylü gruplarına, eyaletlerin yönetimlerine ya da serbest olduğu söylenen eyaletlere ve federasyon içindeki yabancılara da uyarlanabilir.

Görüşmeci: Uğrunda savaştığınız geleceğin toplumunu özgür belediyelerin, özyönetimli belediyelerin uygulamaya geçeceği, bir yurttaşlar konfederasyonuna dayanan bir federasyonun uygulamaya geçeceği bir toplum olarak gördüğünüz söylenebilir mi?

Marcos: Hayır, bundan önce biz diğer devrimi tamalamalıyız, yani EZLN'yi... Bizim önerdiğimiz devrim bir yerli devrimi değildir. Gelişimine de bağlı olarak EZLN yerli talepleriyle doğdu, ama sadece yerlileri değil işçileri, yerli-olmayan köylüleri, öğrencileri, öğretmenleri, ve daha geniş bir devrimi sürükleyecek tüm diğer toplumsal sektörleri örgütlemek ister. Biz önerdiğimiz bu devrimin sonucunun yeni bir dünya, yeni bir ülke olacağına inanmıyoruz; sadece bir ilk adım olacaktır, başka bir odaya giriş veren bir oda, bu yeni ülkeye girmeden önce gireceğiniz bir oda. Bir uzam öneriyoruz, bu ülkenin siyasi yönünü etkilemek konusunda her duruşun eşit hakka sahip olması için farklı siyasi güçler arasında bir denge. Arka odalarda yapılan pazarlıklarla, rüşvet ya da şantajla değil fakat halkın çoğunluğunu kendi durumlarının en iyisi olduğuna ikna ederek. Bununla şunu demek istiyorum... Eğer ülke için neoliberal bir öneri varsa, yapacağımız şey onu elemek değil onunla yüzleşmek olmalıdır. Eğer Troçkist öneri, bir Maoçu öneri,

bir anarşist öneri, ya da Gueveracıların, Castrocuların varoluşçuların ya da düşünebileceğiniz herhangi bir 'izm'cilerin önerisi varsa, bu öneriler elenmemelidir. Şimdi bizim onları tartıştığımız gibi küçük gruplar arasında tartışılmamalıdır. Şimdiki tartışmada, çok şey biliyormuş çok hoş konuşuyormuş havası yaratıyoruz, ama bizim önerdiğimiz tartışmalarda, yarınki tartışmada da görülebileceği gibi ...ülkenin geri kalanı izleyici olmakla kalmayacak. (Mayısın 12'sinde, Meksika tarihinde ilk kez, Meksika'nın belli başlı siyasi partilerinin başkan adayları açık bir tartışmaya katıldılar. -ing. ç.n.) İnsanlar hangi öneriyi kabul edeceklerini kararlaştırmalılar ve sonunda kendi görüşlerinizin doğruluğuna ikna etmeniz gerekenler de onlardır. Bu, devrim kavramını, kimin devrimci sınıf olduğuna dair kavrayışı ve nasıl bir devrimci örgütlenme sorusunu kökten değiştirecektir. Şimdi, sorun diğer önerilere karşı savaşmakta değil, fakat onun yerine insanları ikna etmeye çalışmakta. Bu nedenle Zapatista devrimi iktidarı ele geçirmeyi önermiyor, devrimin ideolojik olarak tek tip kavranışını önermiyor. Diyoruz ki evet, bizim ülkenin nasıl olması gerektiğine dair bir fikrimiz var, fakat biz bunun hakkında konuşmadan önce eksik olan birşeyler var. Biz hükümet gibi mantık yürütemeyiz. Halkın üzerine Federal Ordu'nun silahlı kuvvetleriyle empoze ettikleri bir ülke görüşleri var. Bu mantığı tersine çeviremeyiz ve şimdi de Zapatista görüşünün Zapatista ordusunun silahlı kuvvetlerince halka empoze edileceğini söyleyemeyiz. Şöyle deriz: "Hadi bu devleti ve bu Devlet Sistemini yikalım. Hadi bu uzamı açalım ve insanları silahlarla değil fikirlerle yüzleştirelim." Bu bizim neden demokrasi, özgürlük ve -insanların ülkenin siyasal yaşamına katılması için gerekli belirli maddi koşulların sağlanması için- adalet önerdiğimizi açıklıyor. Biz şöyle deriz: "Henüz bu yeni dünyayı istemiyoruz. Henüz bir yeni dünyadan sözetmiyoruz... Federasyonun nasıl bir biçim alması gerektiğinden sözetmiyoruz. Yerli özyönetiminin hangi biçimi alması gerektiğinden sözetmiyoruz. Biz siyasi partilerin, ya da parti olmayan siyasi grupların kendi toplumsal önerilerini tartışabileceği bir demokratik uzamdan söz ediyoruz."

Görüşmeci: Marcos, örgütün işleyişini anlatıyordun -en asgari düzeyde- demokrasiyi konuştuğunda da, daha açık, doğrudan bir demokrasiyi tercih ettiğini söyledin. Bütünüyle katılımın olduğu, Meksika'da yaşayan herkesin bu ülke için bir şeyler yapmaya çalıştığı bir modelden bahsettin. Bu doğru mu?

Marcos: Evet. Kesinlikle. Bunun için uğraşıyoruz. Hükümete karşı gizlice örgütlenerek silahlandık. Ama bunu yaparken demokrasiyi korumak konusunda çok dikkatliyiz. Bununla kastım doğrudan oy. Herkesin rahatça oy kullanabilmesi. Bunun için fazla bir yönteme ihtiyaç yok. İnsanlara gidip soruyoruz “Savaş taraftarı mısın, yoksa barış taraftarı mı?” “Ben savaştım diyorum, ya sen? Barış”. Ve oyları topluyoruz. Hayır, sana söylediğim şey, topluluğun tartışmayı mantıklı bir sonuca ulaştırma zorunluluğu. İnsanlar toplantılara katılır ve temsilciler EZLN’nin talepleri olduğu zaman ya da hükümete bir yanıt vermek gerektiğinde diğerlerini ifade ederler. Sorularımız için ya da hükümete yanıtta neler söyleneceğine dair açıklamalar da bulunurlar. Ve sonra temsilciler tartışma başlatırlar “Bu iyidir, bu kötüdür” diyerek. Sonra topluluk konuşur “Biz önceden bunu tartışıp anlaşmıştık. Şimdi oy kullanılsın”- bu günlerce sürer. Aslında danışma toplantıları hemen hemen iki gün sürer, üçüncü gün olduğunda daha fazla tartışılmadan oy kullanmaya geçilir. Onlara gidilerek “Tamam anlaştık. Eğer hazırsanız oy kullanalım. Az çok anlaştıysak karar vereceğiz demektir”. Elimizi kaldırarak oy kullanmıyoruz. Ya da fikirleri tespit ederek onları tercih edenleri sırası ile işaretlemiyoruz. Tartışmaya ve çözüme katılıyorsan tarafların ne olduğunu biliyorsundur zaten. Orospu çocuğu olduğunu bildiğin vali için oy kullanmıyorsun. Ölüm kalım meselesi olan örgütlenme için oyunu kullanıyorsun. Eğer savaşıyorsan ölebileceğini de biliyorsundur. Ama eğer yanlış bir karar verip barış zamanı oyunu savaş için vermiş ya da tam tersi savaş zamanı oyunu barış için vermişsen örgütünü yok edersin. Yok etmişsin. Çünkü onlar seni yıkmış, çünkü sen prestijini ya da moral üstünlüğünü yitirmişsin. Çünkü sen vatan haini yapmışsın kendini. Hiçkimsenin istemediği barışı tercih ederek yapmışsın bunları. Bu büyük sorumluluğu taşımaktan grup liderleri şikayetçi olamaz çünkü bu kararın sorumluluğu kolektif olarak bütün toplulukla paylaşılır. Gizli Devrimci Yerli Halk Komiteleri bu tür önemli kararları kendi başlarına alamaz. Diyelim ki komite toplanıp karar almadı, ama “ Biz Camacho olarak bu sorunu çözdük” (Camacho=Barış ve Uzlaşma komisyonu) “Ve evet ya da hayır kararını biz vereceğiz” dedi. İşte bunu yapamazlar.

Görüşmeci: Genel toplantılarda oybirliği içinde karar almak için uğraşılıyor musunuz?

Marcos: Hayır. Doğrudan seçim yapılır. Bu seçimin sonunda şöyle denmez: "İnsanların çoğunluğu evet oyu kullandı ve bu yüzden bu seçim halkın tümü için evet anlamına geliyor". Hayır, insanların ne kadarı hayır ne kadarı evet dedi bilinir, çünkü onların evetleri ve hayırlarının oransal bir anlamı var. Hükümetin anlayışı böyle değildir. Mesela şöyle der, "Hiçkimse hayır demeyecek (Gülüşmeler) tamam mı, öyleyse anlaşmış oluyoruz". Bu senin anlaşman olabilir mi? Herkes bilir ki onlar senin düşünceni asla önesemez. Hayır, dolaysız bir seçim olmalı.

Görüşmeci: Sana başka bir soru sormak istiyorum. Görüşmelerin başından beri açık olmak için uğraşmanıza rağmen toprakla ilgili pazarlıkların bir bölümü gizlenmeye çalışılıyordu. Bugüne kadar EZLN Meksika devrimci hareketinin öncüsü olduğuna dair söylenenleri dikkate almadı. Buna rağmen, bu soruyu doğrudan sorma ihtiyacı duyuyorum. Çünkü bazı gruplar, özellikle PROCUP(İllegal Devrimci Obrero Partisi- Pueblo Birliği) Zapatizmin öncüsü bizleriz, partidir denildi. PROCUP son zamanlarda ortalıkta bir belge dolaştırmaya başladı. O belgede deniliyordu ki EZLN savaşı gruplardan birisidir, ve son zamanlardaki Meksika'daki olayların tamamı PROCUP'ın ulusal planının bir parçasıdır. Doğal olarak öncü biziz diyorlar. Doğru mu bu? Bir ilişkiniz var mı?

Marcos: Sol çok dar kafalı davranıyor. Geleneksel solun özelliği bu. Onlar bizim için şöyle diyorlar "Bilinen hiçbir ideolojiden değililer öyleyse onlara biz birşey takalım (Gülüşmeler). Ya da şöyle söylerler "Onlar iyi insandırlar ama ne istediklerini hiç bilmiyorlar". Aslında bunu kendileri için söylemeliydiler. Acaba gerçekten ne istiyorlar? Ya da şöyle birşey uyduruyorlar "Onlar iyi insanlar ama iyi bir lidere ihtiyaçları var. Bunu da en iyi ben yaparım". Bununla beraber PROCUP'ın böyle birşey yaptığı yok. Ama Troçkist ve Maocu gruplar için bunu söyleyemeyeceğim. Onlar da şöyle der "EZLN'nin ihtiyacı nedir? BEN!" (Gülüşmeler).

Görüşmeci: Öncülüğümde.....

Marcos: Evet, eninde sonunda işi 'öncülüğüm'e getiriyorlar. Pentagon'u Zapatistalar olarak devirdiğimizde kimse bu işi Moskova, Havana, Libya, Tripoli, Bosna dışarıdan gelip bunu başardı diyemeyecek. Ve bu sol, aynı şeyler olup durduğu için bu yaşananlara alışkındır. "Onlar hiçbir yere uymuyorlar", deniliyor. Yeni birşey olabileceği akıllarına gelmedi,

yeniden teorize etmeleri gerekeceğini düşünemediler. Ve dahası, biz savaş halindeki tüm bildirelere ve gazetelere ulaşamayan silahlı bir kuvvetten sözediyoruz. Genelde, söylenenlerden bir hafta ya da 15 gün sonra haberdar oluyoruz. Yani yanıt vermemizin mümkün olmadığını biliyorlar. Bunu engelleyemeyiz. Ama şuna inanıyoruz ki, halk bize güveniyor, net duruşumuzu bilen topluluk içerisinde ve halk arasında insanlar PROCUP ya da benzeri bir grubun silahlı ordusu olduğumuz lafını biraz zor yutarlar.

Görüşmeci: Çok sinsiler.... bu açıklamalar.....

Marcos: Troçkistler, Maoocular ve tüm ortodoks solcularla yaşlı dinazorlar şöyle söyler: "EZLN çok iyidir ve işlerini tam yapıyorlar. Ama programları eksik. Öyleyse buyursunlar bizim programımıza. Bir partileri eksik ama burada bir parti var. Onların lideri eksik, burada bir lider var". Bu tavırlarıyla herkes Aquilar Talamantes solundan yana gözükmüyorlar.

Görüşmeci: Evet, o başkanlığa aday olmak istemiş, doğru mu bu?

Marcos: Hayır, ilk bizim başkanımız olmak istemişti. (Gülüşmeler)

Görüşmeci: Sonra senin aday olmanı istedi.

Marcos: Evet, ama bunu başarması çok zor. Ondan daha akıllı olduğumu önceden ispatlamıştım.

Görüşmeci: Önceki tartışmalara geri dönersek, ANDH'den Armando Quiroz Alejandre, New York'taki Zapatista ile Dayanışma Komitelerindeki yoldaşlarla görüşmüştü. Özel tartışmalar da üstü kapalı olarak PROCUP'ın yoldaşlarıyla EZLN'nin birleşmesinin gerekliliğini, çünkü EZLN'nin PROCUP'la aynı siyasi çizgiye sahip olduğunu ziyareti boyunca tekrarladı.

Marcos: Bu doğru değildir. Onların bu konuda açıkça suçlanması gerekiyor. Bu olmayacak. Asla onların yardımları kabul edilemez. Neden içinde maskara insanların bulunduğu, diğer grupların topladığı paralar, dolarlar ve etkisiz insanlar için onlarla dayanışalım? Onlar (yani ANDH) ideolojisine katılmanız mümkün değil. PROCUP'ın ideolojisine de. Kesinlikle onlara katılamayız. Eğer biz PROCUP'ın ideolojisine yakın olsaydık biz PROCUP olurduk. Değiliz, hiçbir şekilde onlarla birleşeme-

yiz. Başından beri onlarla herhangi bir iletişim biçimi kurmadık. Birleşmenin hiçbir türü olmadı. Ama şunu da belirtmemiz gerek, biz tüm insanlığa, sana bile birleşme çağrısında bulunuyoruz. Clinton'la Reagan'a, Pero'ya, Che'ye, Zapata'ya da.

Görüşmeci: Hiçkimseyle... Şimdi bazı şeyleri açıklamak gerekiyor. Bildiğiniz gibi diğer gruplar sizi engelledi. Özellikle bunların arasında CLETA'da (Meksika şehrindeki solcuların kültür ve sanat grubu) gözlendiğini söylüyorlar, örneğin sen onların öncüsüyümsün. Bu durum PROCUP'la aranızdaki durumun tam tersi. CLETA'nın bir öncülüğe ihtiyacı olduğu için seni o noktaya taşıdılar. Bundan başka dayanışma sorunu üzerinde durmalıyız. Sizin için konserler düzenleyenler ve bağış toplayanlar var, tüm bunlara ne diyorsunuz? Bu size bir yardım, ama bu para size hiç ulaşıyor mu?

Marcos: O paraların bize ulaşmasını bekliyoruz ama henüz elimize hiçbirşey geçmedi. (Gülüşmeler)

Görüşmeci: Hiçbirşey mi ulaşmadı? Tarafli basının birçoğu EZLN ile Aydınlık Yol'un kaynaklarının aynı olduğunu söylüyor. Objektif bir gözlem yapılabildiğinde farklıymış gibi gözükten grupların aslında aynı yapıya sahip oldukları tespit edilebiliyor. Örneğin, Aydınlık Yol'un sayısız uygulamalarından birisini yaptınız. Apsolon gibi kesin suçlu birisini (Apsolon, eski Chiapas valisi) Ocak ayı boyunca süren çatışmalarda esir alınmıştı) mısır tarlalarında çalıştırdıktan sonra serbest bıraktınız. Eğer bize bu benzerliği açıklarsanız seviniriz. Çünkü Maocular, Uluslararası Maocuların bir kısmı, Aydınlık Yol ile Zapatista ordusu arasında bir bağ olduğunu iddia ediyorlar.

Marcos: Hayır aramızda bir bağ yok. Meksikalılar silahlı devrim önerisini kabul etmeselerdi -bu olasılık vardı- dışarıdan gelecek bir teklifi de kesinlikle reddederlerdi. Haydi! Herkes gördü ne olduğunu ya da görmeye de devam edecekler. Meksika, siyasi dayanışmasının arkasından geliyor. Şimdi birşey hatırladım. Eğer bu soruyla bağlantı kurarsak ne demek istediğim daha iyi anlaşılır. Duyduğunuz da yerinizden sıçrayacaksınız. Elimize cinsiyetçi olduğumuzu söyleyen feminist bir gazete geçti. Daha yeni oldu bu. Cinsiyetçiliğimizi dayandırdıkları nokta savaşıyor oluşumuzmuş. Çünkü savaşı tercih edenler cinsiyetçilermiş. Çünkü savaşın kendisi cinsiyetçiymiş. Öyleyse EZLN'de cinsiyetçi oluyormuş şikayette bulunuyorlar. Saygılı olmak konusunda

istemeden. Bu yüzden EZLN'nin feminist olmaya ihtiyacı varmış. Bu makale o kadar zekiceydi ki az kalsın beni ağlatacaktı. Daha önce hiç görmediğim kadar saf feministlerdi bunlar. Bu kadar ileriye giden bir makale hiç görmemiştim.

Görüşmeci: La Fem mi? (Meksikalı feministlerin gazetesi).

Marcos: Hayır.

Görüşmeci: Ulusal mı?

Marcos: Hayır, bilinen bir şey değil.

Görüşmeci: Bir işareti, adı falan var mı?

Marcos: Hayır. Makale doğrudan şöyle sesleniyor "sadece Zapatista kadınları içindir". Onların bu uyarısını dinlemeden okudum. Ama toplantılarda bahsedeceğim.

Görüşmeci: Merak duyduğumuz şeylerden birisi de EZLN'nin cinsiyet üzerine düşünceleri. Cinsiyet üzerine görüşme yapabilmemiz için bize bazı kolaylıklar sağladınız. Ne kadar eşitlik içinde yaşadığınızı bize gösterebilmek için bu izni verdiğinizizi de bilmiyor değiliz. (Gülüşmeler) Bu açıkça görülebilir. Kadınlar birlikte oldukları kişiye "eşim" diye mi seslenir -ya da evlendikleri kişiye.- "Kocam kendi şeylerini yıkıyor, kendisine ayrılan işi yapıyor". Çocuğunuz var mı diye sordüğümüzde "Evet, benim bir M 16'ım var" diyorlar. Bizimle görüşenler tek eşliydi ve erkeklerle aynı işlerde çalışıyorlardı. Hemşirelik gibi sadece onlara ayrılmış çalışma hayatları yoktu. Ya da mutfaktan ibaret olan bir hayatları. EZLN'nin sözcüsü olarak size şu soruyu sormak istiyoruz: EZLN'nin cinsiyet siyaseti nedir?

Marcos: Bir çok sorunumuz var. Sivil nüfusla cinsellik üzerine konuştuğumuzda onların yaşamlarını ecdada ait geleneklerle sürdürdüklerini gördük. Ve devrim öncesi durumda yeri değişti onlarla bu konuda uğraşmanın. Örneğin daha çok erkeğin evlenmek için kadını seçebileceğine inanıyorlardı. Ama kadın kendi erkeğini geleneğe göre seçmezdi. Bu farklılık fiziksel ayırmadan dolayıldı. Sivil kadınlarla savaşçı kadınların arası çok iyidir. Bu çağda savaşan kadınların bir çoğunun M 16 gibi bir silahı vardır. Sivil kadınların da dört ya da beş çocuğu olurdu eskiden. Kocalarından dayak yerler, okuma yazma bilmezler,

yani bir insanın gelişmesi için gereken hiçbir elverişli koşula sahip değiller. Kadın yoldaşlar eşitlik kararına kavuştuktan sonra bunları söyleyemiyorlar. Onlar mücadele aracılığıyla bu sorunların üstesinden geldiler. Onlar “hoşlan ya da hoşlanma, biz bunlar değiştireceğiz”, diyorlar. Güçle. Hükümete sunulan talepler arasında gender hakkında hiçbir şey söylemedik. Çünkü kadın yoldaşlar “özgürlüğümüzü bize geri verecek misiniz diye hükümete hiç sormayacağız. Ne de erkeklik budalarına soracağız. Kendi özgürlüğümüzü kendimiz kazanacağız, kadın ve insan olarak saygınlığımızı” dediler. Kadın yoldaşlarımız bizleri cinsiyetçi ve yetkeci tavırlarımızdan dolayı eleştiriyorlar, biz erkekleri. Ama örneğin sivil toplumda değişmeyen birçok şey savaşılar arasındaki ilişkilerde değişti. Örneğin sivil toplumda evlenen kadınların uzun süre dans etmesine izin verilmezdi. Bir genç kız dans etmek için gittiği yerde birisiyle tanışır ve evlenmelerine karar verilir. Aynı genç kız evlendikten sonra dans etmeye gidemez, çünkü artık o birisinin mülkiyetindedir. Siviller içerisinde hala bunlar yaşanıyor. Savaşçıların arasında buna benzer durumlar gözlenmez. Evli ya da tek başına kadınlar istedikleri kişiyle rahatça dans edebilirler ve ilişkisiyle ya da seçtikleri herhangi birisiyle yatabilir. Ama bunun böyle olması EZLN'nin gender politikasının olması anlamına gelmez. ELZN bir savaş örgütüdür ve kadınlar ve erkekler bu savaş örgütünün askerleridirler. Ordunun idari yapısını oluşturacak ast üst ilişkisini kurmak ve eylemleri gerçekleştirebilmek için, kadın erkek ayrımı yapılmadan herkese yeteneğine göre sorumluluklar veriyoruz. Çoğu zaman eşler arasındaki ilişkiler dahil günlük yaşantımızda savaşçıları gibiyiz. Savaşçılarımızın cinsel yetenekleri sadece üremek için vardır. Bu durum kadının şartlarınınımıza uymasına yardımcı olur. Savaşan eşler arasında bu durum çok yaygındır. Savaşçı kadınlarla sivil kadınlar arasındaki bu farklılık savaşçı kadınlara eski günlerini özletiyor. (Gülüşmeler)

Görüşmeci: Onlar kendi kendilerini savunabiliyorlar.

Marcos: Evet. Genellikle erkekler bize gelip eşlerinden dayak yediklerini söyleyerek şikayette bulunuyorlar. Saygılı olmak konusunda dikkatli davranıyoruz. Çünkü onlarda da silah var. Onlara karşı bir yanlış yaptın mı işin biter. Bu saldırı kurşun atmaktan beterdir. Bizim için benim için bu çok açık, eşitlik bunları kabul etmek demek değildir. “Ben bir erkek olarak özgürlüğünü sana geri vereceğim ve eşit

olacağız”, diyemezsin. Tabii ki bu doğru olmaz. Aynı şey hükümlü olan aramızdaki mücadele için de geçerli. Hükümet yerli halka haklarını veremediği için kavga ediyoruz. Kadınlar da hakları için savaşmalı. Çoğu zaman aşırı radikal yöntemleri de kullanarak. Savaş kuvvetleri ve sivil toplum içerisinde onların çok şey başaracağına inanıyorum. Örneğin, erkekler bir kadından emir almayı asla kabul edemezlerdi. Bir kadından emir alarak dağlarda kalamazlardı. Kadınları savaşırken gördükleri zaman kadınların nasıl savaşılması gerektiğini bildiklerini gördüler. Şimdi onlara saygıyla bakmaya başladılar. Onlar kadınların ölüm karşısındaki tavırlarını görünce onları klasik ölçülerle değerlendirmekten vazgeçtiler.

Görüşmeci: Kadınlar aşağı görülüyor.

Marcos: Ama bu değiştiğinde bir kadın ya da bir erkek savaşının eşit şartlar içinde asker olacağını kabul edebilmen için şöyle düşünmen gerek: “Kadın üstünse eğer o bana emir verecek ve ben ona itaat edeceğim” ya da “Ben kadına emir vereceğim ve o bana itaat edecek”. Kadınlar kadınlıklarından çıkıp erkekleşsinler demiyorum. Ama aynı kadınlar erkekleşmeden savaşçı olabiliyorlar. Bütün zamanımızı asker olarak geçiriyoruz. Yani hiç tatil yok. Savaşçılık yapan kişiye görevinden ayrıl demek çok zordur. Bir bakıma savaş ortamındaki eşitlik cinsiyetçilerden ve biz erkeklere göre kadın yoldaşlarımız için daha yararlı oldu. İnanıyorum ki bu çalışma diğer yaşam görüşlerini de etkileyecek.

Görüşmeci: Yüzyıllardır erkek kontrolünde yaşadığımız bu ataerkil toplumun sistemin bir parçası olarak sermayeyi ve burjuvaziyi beslediğini kabul ediyor musun?

Marcos: Kesinlikle

Görüşmeci: Bu sistem ve sahip olduğumuz cinsiyetçi kimlikten kurtulmalıyız.

Marcos: Kesinlikle. Siyasi olarak son derece devrimci bir kimliğe sahip olan ama kadın erkek arasındaki ilişkilerde, evliliklerde gerçek bir rezil olan arkadaşlarımız var.....Ama inanıyorumki bu alanda değişim -bir erkek olarak konuşuyorum- bizim vereceğimiz ayrıcalıklardan kaynaklanmayacak. Bizim dar kafalılığımıza karşın, kadınlar biz istesek de istemsek de bazı şeyleri değiştirecekler. Cinsiyetçiler kadınların yaptık-

larından hoşlanmıyorlar ama hoşlanmak zorundalar, durum bu. Çarpışmada yer aldılar, hatta kazanan onlardı. Kimileri çok başarılı görevler yerine getirdi, erkekleri yendiler. Çok sayıda erkek birliğine kumanda ettiler. EZLN'nin üçte ikisi erkeklerden, üçte biri kadınlardan oluşuyor. Genelde askeri birimlerde kadınlar komutanlık yapıyor. Astlarının bütünü erkek olarak. İlk, Ocak 1994 çatışmalarından önce çok sorun çıkarmıştı bu durum.

Görüşmeci: Bu sorunları aştınız mı?

Marcos: Sonuçta evet diyebilirim. Kadın oldukları için önce önemsenmediler. Ama yıllarca dağlarda herkes gibi komuta edebildikleri zaman bu duruma alışıldı.

Görüşmeci: Bu anlaşıldı da, bizim gerçekte merak ettiğimiz, bu kurtarılmış bölgede tanıştığımız kadınların büyük çoğunluğu yüzbaşıydı. Bu kadın yüzbaşılardan sırrı nedir?

Marcos: Erkek yüzbaşılar saklanmış olmalı. (Gülüşmeler) Hayır, böyle birşey yok.

Görüşmeci: Kadın yoldaşlarla görüşmemiz boyunca aynı konuya takılıp kaldık. Gelenek içinde bir kültürel farklılığa tanık olduk. Bunu söyledin de. Konuşmada yerli toplulukları birleştirme gereği üzerinde durdun. Kadın yoldaşların birçoğu evlenmeden önce seks yapılmasına izin verilmediğini söyledi. Bize evlenmemiz gerektiği konusunda talimat veriliyor denildi. Eğer onlar bir adamdan hoşlanırsa ve onunla yatmak isterlerse bu işin rahat olması için onunla evlenmesi gerekiyormuş. Dini nikah üzerine hiç konuşmayalım, ama siz, EZLN, evliliğin biçimini kolaylaştırmıştınız. "Seks yapamıyorum, çünkü kadını ve evlenmem zorunlu", denilebiliyorsa biz bu konuda birazcık sofuluk hissediyoruz.

Marcos: Hayır, hayır.. Bizim evlilikten anladığımız, bir çiftsin ve izinlisin demek oluyor. Bunu şöyle açıklayabilirim: seksüel bir ilişki kurmak istiyorsun diye bütün gün sevişemezsin. Çalışman, sorumluluklarını yerine getirmen gerekli. Geceleyin birisiyle yatman çok doğal. Ama bunu başka bir zamanda yapmak istersen komutanına danışmalısın nerede sevişeceğini çünkü her an saldırıya uğranabilir ve komutanın seni beklemek zorundadır. Savaşçılara "Komutanlarınıza güvenin. Birisiyle yatacağınız zaman bunu ona söylemelisiniz", diye uyarıda

bulunmamızın nedeni bu. Bu benim için sorun değil. Ben sizi gözeticeğim diye röntgenci olmam gerekmiyor. Bu hoş değil. Meraklıysam buna, birisini gözetleyeceksem bunu gizlice yaparım. Hücümde olduğumuz zaman savunma hattında sevişilemez. Olabilir, ama olmaması gerekir. Onlara evlenme zorunluluğu getirmiyoruz.

Görüşmeci: Siz kadınların özgürce cinsel ilişki kurabildiğini mi söylüyorsunuz?

Marcos: Evet. Ondan tek istenen doğum kontrol yöntemlerini izlemesi. Doğum kontrol yönteminin uygulanabilmesi için bize söylenmesini istiyoruz. Çünkü gebe kalabilir. Gebe bir kadın dağda kalamaz. Kasabaya inmesi gerekir çocuk düşürmek için. Eskiden buna benzer bir durum yaşanmıştı. Yoldaşımız yolda yürüken çocuk düşürmüştü. Daha sonra bu yöntem zorunlu olarak uygulanmaya başlandı. Herkes bir şekilde bu konuda kendi başının çaresine bakmalıydı. Sadece ordu şunu söylediğin de “Şimdi çocuk sahibi olunabilir, bu dağlarda ve bu konumda” sadece o zaman sözkonusu olabilir. Fakat, evet, hemşirelerden hamilelikleri kontrol etmeleri isteniyor.

Görüşmeci: Evet, onların bize anlattığı şeydu...

Marcos: Ama bu resmi bir yöntem değildir. İzin için komutanlara sormanız gerekir, ama bu şunun gibi değildir...

Görüşmeci: Sanki seks yapmak için evlilik bir zorunluluk gibi geliyor bana hâlâ.

Marcos: Hayır, hayır...

Görüşmeci: Ancak, sorunun tutarlılığı için daha fazla açsanız.

Marcos: Evet askeri bir muhakeme. Komutanın bilmesine izin verirsin, ama genellikle hayır, evlenmeden de seks yapılabilir.

Görüşmeci: Özgürce cinsel ilişkiye girilebilir mi?

Marcos: Aslında onlar seviştikten sonra “Bu o değilmiş” Ya da “Evet, işte evlenmek istediğim insanı buldum. Ya da bu insanla evlenmek istemem ama bir çift olursak daha iyi olur”, derler. Onlar bunu

söylüyorlar, çünkü sürekli yeni birisiyle yattığına dair dedikoduları önlemek istiyorlar.

Görüşmeci: Bu kültür ve geleneği de içerir.

Marcos: Evet. Köylerden gelmiş yerli halktan sözediyoruz biz. .

Görüşmeci: Kentlerden gelen bizlerden daha farklı kavramları olan...

Marcos: Ama bunu komutanına bildirmek zorundasın, bu bir kuraldır.

Görüşmeci: Bize bunu açıklarken aklıma başka bir fikir, başka bir soru geldi. Olabilirlik üzerine konuşmuştun... gebelikten, bir manevrada kadın yoldaşların düşük yapma riskinden.. Devrimci Kadınlar Kanunu'nda (Kurtarılmış bölgede EZLN tarafından ilan edilmiş devrimci kanunlardan birisi) kadınların bedenleri ve yaşamları üzerindeki bütün haklar açıkça belirlenmiş. Radikal feministler dünyanın her tarafında bedenleri ve yaşamları üzerindeki kontrolü ele geçirmek için savaşmak zorunda kalıyorlar. Bununla birlikte, medya bu konuya el attığından beri işler daha çok karıştı. *La jornada* gibi bir gazetede EZLN'nin Chiapas Valisine sunduğu yasa önerisinde düşük üzerine bir söylev vardı. Ama EZLN'nin bu zamansız çıkışıyla medya ilgilendi. Kasıtlı mıydı yoksa o konuda derinliksiz bir bilgilenme miydi, ama medya hayali olarak EZLN'nin kürtaja karşı olduğunu yaydı. Şimdi bu soruyu birkaç parçaya bölerek sormak istiyorum. İlk sorum şöyle: Kürtajın yasallaşması konusunda Zapatistaların önerisi nedir? Ve ikinci sorum: Şu anda, eğer kadın yoldaşlar hamile kalabiliyorlarsa, çünkü gebelikten korunma yöntemleri her zaman başarılı olmayabilir, ve o dönem için çocuk doğurmak istemiyorlarsa, kürtaj yapıp yapmayacaklarına karar veren bir yetke mi olacak bedenlerinin üzerinde.

Ve üçüncü sorum...

Marcos: Bekle, bekle, ilk sorunla başlayalım.

Görüşmeci: Evet, sorular soruları takip ediyor. İlk sorum, bu kanun önerinizin oluşumu.

Marcos: Siyasi özgürlük olmadığı için EZLN'nin talepleri ceza maddesini biraz değiştirebildi. Hükümet ifadelerimizi engelleyerek bu yanlış bilgilendirmeden yarar sağlıyor kendisine. Böylelikle bizi medya aracılığıyla kuşatarak öneride bulunduğumuz ceza maddesindeki değişikliklerle ilgili görüşlerimizi açıklayamadık. Tersine biz kürtaji suçsuz bulu-

yorduk. Bu madde konusundaki görüş EZLN'nin ricası olarak açıklandı ama biz asla böyle birşey söylemiştik. Makalenin bu aptallığı tartışma yarattı. Bu kanıtlar kilise etkisinde Samuel Ruiz Garia'nın durumunu gösteriyor. Kilise başından beri kürtaja karşıydı ve kürtajın suç sayılmasını istiyordu. Daha sonra anlaşıldı ki şimdiki yasal öneriyi kilise yaratmıştı. Biz yasal önerilerin her türlüüne karşıydık, seçim reformu önerisi de dahil, herhangi bir öneriye. Önerilerin genel çerçevesi "talebimiz devletin Ceza Yasasının kaldırılmasıydı". Reform yapılınsın ya da yerine yeni bir şey konulsun demiyoruz. Kaldırılmasını istiyoruz çünkü bize siyasi katılım için silahlara sarılmaktan başka yol bırakmıyor. Metnimizin söylediği buydu. Yayımlanan o aptal makale yüzünden *La Jornada*'ya bir mektup gönderdim.

Görüşmeci: Çok sinsice birşey.

Marcos: Evet. Bu ilk sorunun yanıtıydı. İkinci sorunun yanıtı: Amaç sadece kadın yoldaşlarımızın gebelik hakkını ortadan kaldırmak değil örgütün genel güvenliliğini sağlamak adına alınmış bir karardı. Bu zorunluluk yüzünden gerek duyduk.

Görüşmeci: Bu üçüncü soruydu aslında. Zaten yanıtlamış oldunuz.

Marcos: Bir kadın yoldaş hamileyim derse, hatta hamile olmak amacı varsa, doğum kontrolünü tam başaramamış anlamına gelmez. Bir tehlike olmadıkça -ama başka birşey istemiyorum- bu iyidir. Eğer ayları kesinleşmişse yapacak birşey yok. Daha sonra Zapatista kanunundan hakkını talep edebilir. EZLN bu hakkı ona en iyi sağlık koşullarında hamileliğin yokedilmesi anlamında sağlayabilir. Komutanlar ona bunu sağlamakla yükümlüdür. Hamilelik durdurulmak isteniyorsa kürtaj yapılır ve bu konuda daha sonra komutanlar bir yolunu bulup karara varırlar.

Görüşmeci: O halde özgürlük için ne diyorsun?

Marcos: Bedenleri üzerindeki bu kontrol sert olmadığı gibi kadın yoldaşlar bunu çok rahat bir şekilde açıklayabiliyorlar: "Bir bakıma özgür değiliz çünkü orduya hizmet istiyoruz. Hamile kalırsak orduya hizmet edemeyiz. İşte bunun için özgür değilim. Eğer hamileysen hamileliğimi durdurmak konusunda özgürüm. Ama hamile değilsem hamile kalmak

için bir karar veremem, çünkü orduya hizmet etmek istiyorum". Bu doğru, hamile kalmak istediklerinde biz onlara ordudan ayrılmaları gerektiğini söylüyoruz. Bu şartları oluşturmak zorundayız. Kadın yoldaşların söylediği "Bedenimiz üzerinde özgürlüğümüz yok". Bununla kadın savaşıçılarımızın yarı haklı olduğu söylenebilir, çünkü diğer özgürlükten (yani hamile kalma özgürlüğünden) mahrum kalıyorlar. Bu sadece dışarıdan güzel gözükmesine rağmen kadın yoldaşlar hamile kalma özgürlüğü için kavgaya devam ediyor. Kanunun diğer yönü olan kürtaj için ise yıllardan beri bir karara varılarak anlaşma hazırlandığı için bizim söyleyeceklerimiz bizden çıkmış oluyor. Şimdiye kadar kürtajdan birisi ölmedi. Topluluklarda kaynaklarımızın izin verdiği kadarıyla kürtaj uygulanıyor.

Görüşmeci: Sivil toplumdaki kadınların kürtaj olabilmesi için yeterli olanak var mı?

Marcos: Evet ama onlar bu olanakları aramıyorlar. Çünkü genelde inançları izin vermiyor, ayrıca kürtaj olurken de beslenme şartlarındaki yetersizlikten dolayı ölebiliyorlar. Bazen en iyisi hamileliğe devam etmek oluyor, kürtaj için daha zaman olsa bile. Ama gebeliği önleyen hapların kullanılmasını kolaylaştırmak için uğraşıyoruz.

Görüşmeci: Kadın yoldaşlarla konuştuğumuza göre doğum kontrol hapları kolay bulunabiliyormuş. Ama ya kolay bulunamasaydı? İşte bu yüzden örgüt için, kadın grupları için, ordunun içinde kadınlar olarak örgütlenmek istiyorlar. Ama aynı zamanda kadınlar olarak denetimden uzaklaşmak istiyorlar. Kollektif bir yardımlaşmayla kendi aralarında kendi bedenleri üzerinde daha rahat bilgilenebilecekler. Hamilelikte kürtaj için radikal feminist gruplardan öneriler alabilecekler. İlk hamilelik için ilk haftalar adet görülmesinin bildirilmesi ve ilk yöntemlerin öğrenilmesi gibi. Bu özerklik verilebilir mi?

Marcos: Hayır. Bu durum hakkında birşey bilmiyorum. Durum burada o kadar gelişmiş değil. En fazlası bir süre önce biz şuna başlamıştık - ben yüzbaşıyken-. Yıllar önce erkeğin ve kadının bedenini, hamileliğin nasıl gerçekleştiğini anlatan dersler veriyorduk sınıfta. Erkeklerden bu derslere rağbet olmasına karşın kadınlar utanma ve sıkıntıyla katılıyorlardı. Erkekler kadının vücudunun nasıl birşey olduğunu görmek için geliyor. Örneğin, bu kasaba güçlü bir bitki örtüsüyle kaplıydı ama

zamanla bozulduğu için orayı düzenlemeye gitmiştik birkaç ay önce birkaç gün çalışmak için. Kadın yoldaşlardan birisi heyecanla yanıma koşarak şöyle dedi: "O karısını görmüş". Adam bizim kadın yoldaşa, "Sonunda onun herşeyini görebildim", demiş. Ve onların on çocuğu vardı. On çocuğu vardı ve karısının bedenini hiç bilmiyor. Elektrik gelene kadar bu böyleydi. Ve onlar ışık altında sevişmek istiyorlardı. Ve daha sonra bunu başararak ışık altında sevişebildiler. İlk zamanlar da böyle birşey yaşadığını işte böyle anlatmış bizim kadın yoldaşa. O adamın on çocuğundan birisi tam anlamıyla yetişip EZLN'nin saflarına katılarak bir savaşçı oldu, onsekizinde. Savaş sırasında başlayan hastalıklar kadını çok üzdü, öyle ki sağlık bilgisinin gerekliliğini çok iyi anladılar ve bu sınıfların oluşmasında yardımcı oldular. Erkekler önemsemese de kadınlar için bu bir sorundu. Kadın yoldaşlar idrar yolu enfeksiyonuna yakalandıklarında temizlik gereksinmesinin ne kadar önemli olduğunu anladılar. Mesela bir muayyen gününde biraz gevşek olur kadın, çalışmak istemez. Biz duyarlı erkekler istiyoruz. Kadınların bedenini tanımalarını istiyoruz. Ve tüm bu nedenler bizim sınıfları oluşturmamızı sağladı. Biz konuşarak ya da yazılı olarak onlara bu bilgileri verdik.

Görüşmeci: Prezervatifin kullanılmasına kadar bir eğitim verdiniz mi? Hastalıklardan korunmak ve yayılmalarını engellemek için bu gerekli. Yoksa sadece doğum kontrol haplarını mı öğrettiniz.

Marcos: Hayır, doğru değil. Doğrusu, doğum kontrol hapları kadar prezervatif kullanmayı da öğrettik. Kadın yoldaşlarımız hap kullanmak istemedikleri zaman, haftan rahatsız olduklarında -hap kullandıklarında fazla östrojen aldıkları için rahatsızlanıyorlardı, başları ağrıyor, mide-leri bulanıyor ve çabuk yoruluyorlardı, genellikle IUDS alamıyorlardı, uyum yöntemi ise tarih öncesinde kalmıştı artık- daha sonra prezervatif kullanmaya başladılar. Zapatistalar için cinsel takvim kullananların az olduğunu söyleyebiliriz. Belsoğukluğundan ve onun çeşitlerinden bahsedelim biraz.

.....şey, belsoğukluğunu kapmamak için şehirlerde genelevlerden uzak durmaya çalıştılar. Dağlarda, savaşta olduğumuz için hastalıkların yayılması pek zordur. Ashında bir belsoğukluğu gibi bir olayla karşılaşmamıştık. Ama bir gün oldu ve biz azar azar endişelenmeye başladık. Gelip bana söylüyorlardı "Ben değilim, hiçbir kadınla birlikte olmadım, nereden bana hastalık bulaşacak, ya da, genelevden mi bulaştı acaba"

gibi. Daha pragmatik olunmalıydı. Bu iyidir diye söyleyemiyorum. Benim bütün derdim nasıl daha iyi ilerleyebiliriz. Eğer biz bunu başardık dersem sana yalan söylemiş olacağım. Çünkü biz bunu o zamanlar yapamamıştık. Seksüel temizlikten çok doğum kontrol haplarına ağırlığı vermiştik.

Görüşmeci: Böyle bir cinsel eğitim sürdürüldüğüne göre... hastalık sorununun, AIDS, vs. Eğitime dahil edilmesi gerektiğine inanıyor musunuz?

Marcos: Evet. Böylelikle cinsel eğitimin bu yönüne yeniden başlandı. Bu hastalık sorununa uygun olarak AIDS bir homoseksüel hastalığı olarak kabul görüyordu. Bu yüzden, homoseksüel değilsen sana birşey olmaz deniliyordu. Aslında AIDS başka yollarla da bulaşabilirdi. Kan nakli ve heteroseksüel ilişkilerle bile. Burada temel cinsel kültür üzerinde durulmalı. Çünkü bu çevrede AIDS ile ilgili tüm referanslar homoseksüel ilişkilerle bulaştığıydı. "Homoseksüel olmadığım için bana birşey olmaz", deniliyordu. Başlıca sıkıntı buradaki farklılıklardaydı: "Gebe bırakmadığım için sıkıntılıyım, ya da gebe kalmak istemiyordum". Hayır, bizim cinsel kültürümüz hastalık endişesi üzerine kurulu değil, burada ayrılıyor. Ama evet, bu konuda eğitime ihtiyacımız var.

Görüşmeci: Bu konuyla bağlantılı bir soru.. Şu an ki dayanışma üzerine bir soru olacak bu. Kolay bulabiliyor musunuz prezervatifleri? Onlara getiriyor musunuz?

Marcos: Evet, ama ne yazık ki, onlar sözümona çok çabuk aşındırıyorlar. (Gülüşmeler). Ama evet, doğum kontrol haplarını, prezervatifleri ve diğerlerini temin ediyoruz.

Görüşmeci: Şöyle söylemek istemiştim.....

Marcos: Böyle maddeler Meksika ordusu tarafından Zapatistaların ürememesi için getirtiliyor. (Gülüşmeler). Zaten mevcut Zapatistalar başlarına yeterince bela açıyor.

Görüşmeci: Şimdi, yanıtlarla diğer sorular arasında bağlantı kuruyor. Sormamız istenen sorulardan birisi de Mateo ve Robin yoldaşların istediği tercihler doğrultusunda özel bir konuma sahip olan homoseksüellik ve lezbiyenlik ile ilgili bir soru. EZLN'de ve bazen diğer sol

gruplarda da homoseksüellik şeytana tapmayla ilişkilendiriliyormuş. Böyle konular hakkında bilgisizce söylentiler çıkarılıyor mu?

Marcos: Hayır, düzeyli konuşulmalı elbette. Temel kültürü buysa cezalandırılmazdı. Onlar böyle söylemiyor “O bir homoseksüeldir, hadi onu cezaevine atalım, öldürelim”. Diğer taraftan onlar gülüyor, şaka yapıyorlar. Ama homoseksüeller topluluk içinde normal yaşamlarını sürdürüyorlar. Biz bir ordu konumundayız -genelde kendimizi böyle görüyoruz-. Hayli azınlığımız var. Onlar şöyle haykıracak “Yeter Artık!” Azınlıklar hoşgörmeden bunu haykıracak. Bir bakıma , daha sonra, Zapatista Ordusu artık ihtiyaç duymayacağı için cinsel siyaseti kalmayacak.

Görüşmeci: Topluluklardan birisinde kanun tanınmaz da lezbiyenlik ve homoseksüellik yasaklanırsa.

Marcos: Olmaz.

Görüşmeci: Orduda da mı olmaz?

Marcos: Hayır, orduda da olmaz.

Görüşmeci: Ordunun bu konuda siyaseti olmadığını söylediğinde “İki kız bulduk sevişirken ya da iki erkek bulduk sevişirlerken” ve bunun gibi... Onlar tutuklandı, asıldı, kovuldu... Bilmiyorum...

Marcos: Hayır, böyle birşey hiç olmadı. Aynı kadın erkek çiftler gibi gidip komutanlarına soruyorlar. Yani komutanlar nöbette olmayacaklarını biliyorlar, ilgilendikleri şey de bu, konumlarının bilinmesi.

Elinizdeki bu kopya **134** no'lu

fotokopi - betiktir.

ederi: 200.000 T.L.